

DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2025-80-55>

УДК 336; 655.4

ІНСТРУМЕНТИ ФІНАНСОВОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ТА ПІДТРИМКИ РОЗВИТКУ КНИГОВИДАВНИЦТВА

FINANCIAL SUPPORT AND DEVELOPMENT TOOLS FOR BOOK PUBLISHING

Кришталь Галина Олександрівнадоктор економічних наук, професор,
Міжрегіональна Академія управління персоналом
ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-3420-6253>**Скиба Ганна Іванівна**кандидат економічних наук, доцент,
Міжрегіональна Академія управління персоналом
ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-3751-0082>**Тімко Наталія Іванівна**доктор філософії в галузі економіки МКА,
Міжрегіональна Академія управління персоналом
ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-4549-9020>**Kryshtal Halyna, Skyba Hanna, Timko Nataliia**

Interregional Academy of Personnel Management

У статті авторами розглянуто систему фінансового забезпечення розвитку книжкової галузі України в умовах сучасних соціально-економічних трансформацій, зокрема вплив макроекономічних, галузевих та внутрішньоорганізаційних чинників на фінансову стійкість видавничих підприємств. Проведено аналіз ефективності існуючих державних і приватних механізмів підтримки, включно з грантами, субсидіями, податковими пільгами, приватними інвестиціями, венчурним фінансуванням, спонсорськими програмами, краудфандинговими платформами та цифровими інструментами. Запропоновано комплексний підхід до підвищення фінансової стійкості, що передбачає комбінування державних і приватних ресурсів, активне використання цифрових платформ, впровадження передплатних моделей, онлайн-продажів електронних та аудіокниг, NFT та блокчейн-технологій для захисту авторських прав. Авторами запропоновано заходи, спрямовані на збалансування соціально-культурної значущості та економічної ефективності книжкової продукції, стимулювання інноваційного розвитку та формування конкурентного і фінансово стабільного ринку.

Ключові слова: фінансове забезпечення, книжкова галузь, видавництва, фінансова стійкість, державна підтримка, приватні інвестиції, цифрові фінансові інструменти, інноваційний розвиток, сталий розвиток.

The article examines the system of financial support for the development of the book publishing industry in Ukraine amid contemporary socio-economic transformations, focusing on the impact of macroeconomic, sectoral, and internal organizational factors on the financial stability of publishing enterprises. The effectiveness of existing state and private support mechanisms, including grants, subsidies, tax incentives, private investments, venture financing, sponsorship programs, crowdfunding platforms, and digital tools, is analyzed. The authors highlight the strengths and weaknesses of each mechanism, emphasizing that state programs ensure socio-cultural functions but are limited by resources and bureaucratic procedures, whereas private mechanisms stimulate innovation and digitalization but remain less accessible for small and medium-sized publishers. A comprehensive approach to enhancing financial stability is proposed, combining state and private resources, active use of digital platforms, implementation of subscription models, online sales of e-books and audiobooks, as well as Non-Fungible Token and blockchain technologies for copyright protection. The study recommends the development of systematic financial planning, revenue diversification, reserve fund formation, cost optimization, and risk management, along with strengthening institutional support and public-private partnership models. As a result of the conducted research, the authors concluded that effective financial support for the book industry requires a systematic approach that combines various support mechanisms and actively introduces innovative and digital technologies. This creates the prerequisites for stable, competitive, and socially significant development of the Ukrainian book market in the long-

term perspective. The results of the study can be utilized for developing strategies to support publishers, shaping state policy in the book industry, enhancing investment attractiveness, and integrating the Ukrainian market into the international cultural and economic space.

Keywords: financial support, book industry, publishing enterprises, financial stability, state support, private investment, digital financial instruments, innovative development, sustainable development

Постановка проблеми. Актуальність теми зумовлена необхідністю переосмислення ролі фінансових інструментів у забезпеченні стійкого розвитку видавничої галузі України в умовах глибоких соціально-економічних трансформацій. Книговидавнича справа є не лише складовою культурного простору держави, а й важливим чинником формування національної ідентичності, розвитку людського капіталу та забезпечення інформаційної безпеки суспільства. У сучасних умовах, коли національна економіка зазнає наслідків війни, скорочення інвестиційних ресурсів та порушення ланцюгів постачання, видавнича галузь опинилася в ситуації фінансової нестабільності, що вимагає пошуку нових джерел фінансування та форм підтримки.

Додатковим чинником актуальності є цифровізація світового видавничого ринку, яка призводить до суттєвих змін у моделі виробництва, розповсюдження та споживання книжкової продукції. З одного боку, це відкриває нові можливості для диверсифікації фінансових потоків, залучення інвестицій і міжнародних грантів, а з іншого – вимагає глибокого розуміння специфіки цифрової економіки, її ризиків та викликів. Саме тому формування ефективної системи фінансового забезпечення видавничої діяльності, яка б поєднувала традиційні механізми з інноваційними фінтех-рішеннями, є стратегічно важливим завданням для економічної політики держави.

Крім того, актуальність теми підсилюється потребою адаптації українського видавничого ринку до європейських стандартів культурної політики, у межах якої видавнича справа розглядається не лише як бізнес, а й як інструмент розвитку суспільства знань. Державна підтримка через грантові програми, цільові фонди, податкові пільги та публічно-приватне партнерство має стати основою відновлення й модернізації галузі. У цьому контексті особливого значення набуває дослідження фінансових інструментів – як традиційних, так і інноваційних – які здатні забезпечити не лише виживання, а й сталий розвиток видавничих підприємств у післявоєнний період.

Отже, наукове осмислення фінансових механізмів підтримки книговидавничої діяльності є вкрай важливим для розроблення

ефективної економічної політики, спрямованої на відродження культурного потенціалу України, зміцнення її інформаційного суверенітету та інтеграцію у європейський культурно-економічний простір.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблеми функціонування видавничої діяльності в Україні досліджували численні науковці, серед яких Т. Єжижанська [1], В. Ситник [2; 6], Н. Вовк [3], А. Кваско [4], О. Сухорукова [4], О. Шайда [5], С. Шайда [5] та інші. Їхні наукові роботи охоплюють аналіз роботи книжкового ринку, сучасні тенденції розвитку видавничої справи, фінансові виклики, з якими стикаються суб'єкти галузі, а також шляхи підвищення ефективності діяльності видавництва у рамках ринкової економіки.

Сучасний стан розвитку української видавничої сфери відображено у звітах Українського інституту книги [7; 8] та Книжкової палати України [9; 10]. Ці джерела містять дані щодо кількості видань, обсягів тиражів, асортиментної структури продукції та тенденцій споживання літератури. Вони є важливою емпіричною основою для аналізу фінансового забезпечення галузі та визначення ключових стратегічних напрямів сталого розвитку книжкового ринку України.

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми. Попри наявність певної кількості наукових і аналітичних праць, присвячених розвитку видавничої справи, більшість із них зосереджуються переважно на культурному, соціальному або маркетинговому аспектах функціонування галузі. Водночас питання фінансового забезпечення видавничої діяльності залишаються недостатньо дослідженими, особливо в умовах сучасних економічних викликів, спричинених війною, зниженням купівельної спроможності населення та трансформацією споживчих моделей.

Невирішеною залишається проблема формування комплексної системи фінансової підтримки видавничих підприємств, що поєднувала б державні, приватні та інноваційні джерела фінансування. Зокрема, бракує науково обґрунтованих підходів до оцінювання ефективності існуючих механізмів підтримки, таких як грантові програми, податкові пільги

чи залучення міжнародної технічної допомоги. Недостатньо розробленими залишаються й питання інтеграції цифрових фінансових інструментів (краудфандинг, інвестиційні платформи, NFT-технології, цифрові видавничі екосистеми) у структуру фінансового забезпечення видавництва [1; 3].

Крім того, потребує подальшого дослідження економічне моделювання фінансової стійкості видавничих підприємств в умовах посткризового відновлення. Недостатньо вивченими є механізми управління ризиками, що виникають унаслідок коливань валютного курсу, зростання собівартості поліграфічних матеріалів і зниження попиту на друковану продукцію. Водночас відсутні системні напрацювання щодо створення дієвих інституційних моделей державно-приватного партнерства у сфері книговидавання, які б сприяли залученню інвестицій та підвищенню фінансової незалежності видавничих структур.

Таким чином, потребує подальшої розробки теоретико-методичне підґрунтя для формування ефективної моделі фінансового забезпечення та підтримки розвитку видавничої галузі України, що враховуватиме новітні технологічні тенденції, умови воєнного часу та перспективи європейської інтеграції.

Формулювання цілей статті (постановка завдання). Метою статті є комплексне дослідження системи фінансового забезпечення розвитку книжкової галузі України в умовах сучасних соціально-економічних трансформацій, зокрема виявлення чинників, що впливають на фінансову стійкість видавничих підприємств, аналіз ефективності існуючих державних і приватних механізмів підтримки, а також розроблення пропозицій щодо вдосконалення інструментів фінансування та підвищення економічної стабільності суб'єктів книжкового ринку.

Виклад основного матеріалу дослідження. Фінансова стійкість видавничих підприємств є критично важливою для забезпечення сталого розвитку книжкової галузі, адже саме від її рівня залежить здатність видавництв ефективно функціонувати, реалізовувати культурно-освітні проєкти та адаптуватися до змін ринкових умов. Виявлення чинників, що впливають на фінансову стійкість, дозволяє не лише оцінити поточний стан галузі, а й розробити ефективні механізми підтримки та інвестиційної політики.

До ключових факторів, що формують фінансову стійкість, належать макроекономічні, галузеві та внутрішньоорганізаційні.

Серед макроекономічних – стан національної економіки, рівень інфляції, податкова політика, доступність кредитних ресурсів та коливання валютних курсів. Вони впливають на купівельну спроможність населення, собівартість продукції та можливості для інвестицій у розвиток видавництва.

Галузеві чинники включають рівень конкуренції на ринку, структуру попиту на друковану та електронну продукцію, стан інфраструктури книгорозповсюдження, рівень цифровізації процесів, а також ефективність комунікації між видавництвами, авторами та споживачами.

Внутрішньоорганізаційні чинники охоплюють ефективність фінансового менеджменту, структуру витрат, диверсифікацію джерел доходів, доступ до інвестицій, інноваційну активність, кадровий потенціал та стратегічне планування. Особливе значення мають здатність до оперативного реагування на зміни ринку та використання цифрових технологій у виробництві та просуванні книжкової продукції [2].

Таким чином, фінансова стійкість видавництва формується під впливом комплексу взаємопов'язаних факторів, що поєднують зовнішні економічні умови та внутрішні управлінські рішення. Їх врахування є ключовим для розроблення ефективної системи фінансового забезпечення, здатної забезпечити стабільність, конкурентоспроможність та інноваційний розвиток книжкової галузі України.

Ефективність функціонування книжкової галузі значною мірою визначається наявністю та дієвістю механізмів фінансової підтримки, які забезпечують розвиток видавничих підприємств та стимулюють їхню інноваційну активність. У сучасних умовах для України такі механізми можна умовно поділити на державні та приватні, кожен із яких має свої переваги та обмеження.

Державні механізми підтримки включають фінансування через гранти, цільові фонди, пільгове оподаткування, програми субсидування та закупівлі книжкової продукції для державних установ. Вони спрямовані на збереження культурної спадщини, підтримку малих та середніх видавництв, стимулювання видання книжок у малих тиражах, а також на забезпечення доступності літератури для широких верств населення. Державні програми мають стратегічний характер, що дозволяє забезпечити соціально-важливі функції галузі, проте вони часто обмежені у фінансових ресурсах, супроводжуються

складними бюрократичними процедурами та тривалим часом на погодження проєктів. Це знижує їхню оперативність і гнучкість у реагуванні на швидкі зміни ринку та попиту [3].

Приватні механізми підтримки охоплюють прямі інвестиції в видавничі проєкти, венчурне фінансування, партнерські програми, спонсорську допомогу та різноманітні краудфандингові платформи. Приватні інвестори, орієнтуючись на економічну доцільність і потенційну прибутковість, стимулюють видавництва до інновацій, модернізації процесів і цифровізації продуктів. Проте доступ до таких механізмів залишається складним для малих і середніх видавництв, які не мають історії успішної діяльності, достатньої прозорості фінансової звітності або здатності залучати великі інвестиції.

Сьогодні все більшої актуальності набуває комбінований підхід, який поєднує державні та приватні ресурси. Наприклад, часткове державне фінансування може слугувати своєрідним «стартовим капіталом» для залучення приватних інвесторів, а гранти та пільги стимулюють реалізацію соціально значущих проєктів, що не завжди є комерційно прибутковими. Крім того, розширюються можливості цифрових платформ, які дозволяють видавцям залучати кошти через передплати, донатинг, інтернет-магазини та онлайн-ресурси для просування авторських прав і електронних продуктів.

Попри наявність цих механізмів, оцінка їх ефективності показує, що значна частина під-

тримки залишається фрагментарною та недостатньо системною. Відсутня інтеграція між державними та приватними програмами, що ускладнює планування довгострокових стратегій розвитку видавництва. Також недостатньо уваги приділяється підвищенню цифрової компетентності та фінансовій грамотності суб'єктів ринку, що обмежує використання новітніх фінансових інструментів (детально представлено таблиці 1) [4; 5].

Отже, ефективність існуючих механізмів підтримки потребує подальшого вдосконалення. Необхідно створити комплексну систему фінансового забезпечення, яка передбачатиме збалансоване поєднання державних, приватних та інноваційних джерел фінансування, з урахуванням потреб малих і середніх видавництв, специфіки українського книжкового ринку та перспектив його інтеграції у міжнародний культурний та економічний простір.

У сучасних умовах трансформації українського книжкового ринку, що зумовлені економічними викликами, війною, цифровізацією та зміною поведінки споживачів, питання вдосконалення фінансових інструментів стає критично важливим для забезпечення стабільності та сталого розвитку галузі. Системне підходження до фінансового забезпечення видавничих підприємств дозволяє не лише підтримати їхнє функціонування, а й створити передумови для інноваційного розвитку та інтеграції українського ринку у міжнародний культурний і економічний простір [7].

Перший напрямок пропозицій полягає у комплексному поєднанні державних і при-

Таблиця 1

Ефективність державних та приватних механізмів підтримки видавничої галузі України

Механізм підтримки	Опис / Інструменти	Ефективність у розвитку галузі
Державні гранти та субсидії	Фінансування окремих проєктів, видання малотиражних книг, закупівлі для бібліотек	Середня – забезпечує соціальну функцію, але обмежена у масштабі
Податкові пільги та спрощені податкові режими	Зниження податкового навантаження на видавництва	Середня – допомагає виживанню, але не розвитку
Прямі приватні інвестиції	Венчурне фінансування, партнерські угоди, спонсорство	Висока для великих і середніх видавництв, низька для малих
Краудфандинг та цифрові платформи	Передплати, донатинг, продаж електронних книг онлайн	Середня-висока – перспективний інструмент для малого та середнього бізнесу
Комбінований підхід (державні + приватні ресурси)	Поєднання грантів, пільг, інвестицій та цифрових платформ	Висока – оптимальна стратегія для сталого розвитку галузі

Джерело: створено авторами на основі [3–6]

ватних механізмів фінансової підтримки. Державні гранти, субсидії та податкові пільги повинні бути оптимізовані таким чином, щоб скоротити бюрократичні процедури, пришвидшити процес отримання фінансування та розширити доступ для малих і середніх видавництв. Паралельно приватні інвестиції, венчурне фінансування та спонсорські програми можуть виступати як додатковий ресурс для реалізації комерційно перспективних проєктів. Комбінування цих джерел дозволяє збалансувати соціально-культурну значущість із економічною ефективністю [8].

Другий напрямок – розвиток цифрових фінансових інструментів, які здатні значно підвищити фінансову стійкість видавництв. Це включає впровадження краудфандингових платформ, передплатних моделей, продажу електронних книг та аудіопродуктів через онлайн-магазини, використання NFT та блокчейн-технологій для захисту авторських прав та монетизації контенту. Для успішного впровадження цих інструментів необхідно забезпечити підвищення цифрової грамотності персоналу, створення онлайн-платформ із простими та прозорими механізмами фінансових транзакцій, а також адаптацію нормативно-правової бази під нові форми фінансування.

Третій напрямок стосується розвитку системного фінансового планування та управління ризиками у видавничих підприємствах. Рекомендується впровадження стратегій диверсифікації доходів, формування резервних фондів, застосування сучасних методів прогнозування попиту та оптимізації витрат. Важливим є також моніторинг ринкових тенденцій, аналіз кон'юнктури та гнучке реагування на зміни, що забезпечує стабільність фінансових потоків і мінімізує негативний вплив зовнішніх факторів.

Четвертий напрямок – розвиток інституційної підтримки та партнерських моделей. Це передбачає створення платформ державно-приватного партнерства, науково-аналітичних центрів підтримки видавництв, інтеграцію із міжнародними грантовими програмами та фондами культури. Такі заходи дозволяють залучати інвестиції, підвищувати професійний рівень управління та формувати прозору і стабільну фінансову політику в галузі.

Пропозиції щодо вдосконалення фінансових інструментів і підвищення економічної стабільності видавництв спрямовані на забез-

печення сталого розвитку книжкової галузі України, інтеграцію інноваційних підходів і цифрових технологій, оптимізацію ресурсів та формування конкурентного, фінансово стабільного і соціально значущого ринку [9; 10].

Висновки. Проведене дослідження фінансового забезпечення розвитку книжкової галузі України дозволяє зробити кілька ключових висновків:

По-перше, сучасний стан видавничого ринку характеризується значними трансформаціями під впливом економічних, соціальних і політичних чинників, зокрема наслідків війни та пандемії, що значно впливають на фінансову стійкість суб'єктів ринку. Виявлено, що більшість видавництв стикаються з проблемами обмежених власних ресурсів, недостатньої державної підтримки та складнощів у залученні приватних інвестицій, що створює ризики для їхнього довгострокового функціонування.

По-друге, аналіз існуючих механізмів підтримки показав, що державні гранти, субсидії та податкові пільги ефективні для реалізації соціально та культурно значущих проєктів, однак їх ресурсна база обмежена, а процедури складні та тривалі. Приватні інвестиції та партнерські моделі сприяють стимулюванню інновацій та цифровізації, але залишаються доступними переважно для великих і середніх видавництв. Цифрові інструменти, такі як краудфандинг, передплатні моделі та онлайн-платформи, демонструють високий потенціал для диверсифікації доходів, але потребують підвищення цифрової грамотності та адаптації нормативно-правової бази.

По-третє, для забезпечення фінансової стійкості та сталого розвитку галузі необхідно комплексне поєднання державних, приватних та цифрових джерел фінансування. Важливим є розвиток системного фінансового планування, диверсифікації доходів, формування резервних фондів та впровадження сучасних методів управління ризиками.

Таким чином, результати дослідження підтверджують, що ефективне фінансове забезпечення книжкової галузі потребує системного підходу, поєднання різних механізмів підтримки та активного впровадження інноваційних і цифрових технологій. Це створює передумови для стабільного, конкурентного та соціально значущого розвитку українського книжкового ринку в довгостроковій перспективі.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Єжижанська Т. С. Книжкові видавництва України в умовах перманентної кризи. *Вісник Книжкової палати*. 2023. № 6. С. 29–35.
2. Ситник В. Продажі книг та аудіокниг в Україні. *Інтегровані комунікації*. 2023. № 1 (15). С. 121–127. DOI: <https://doi.org/10.28925/2524-2644.2023.15163> (дата звернення: 24.04.2024).
3. Вовк Н. Інструменти популяризації видавничого ринку в Україні: вплив пандемії та воєнних дій. *Інформація та соціум*. 2023. Листопад. С. 78–80.
4. Кваско А., Сухорукова О. Стан та тенденції розвитку видавничо-поліграфічної галузі України. *Економіка та суспільство*. 2023. № 51.
5. Шайда О., Шайда С. Експортні перспективи видавничої галузі України в умовах війни. Collection of Scientific Papers «SCIENTIA». Kraków, Poland, 12 May 2023. С. 38–39. URL: <https://previous.scientia.report/index.php/archive/article/view/957> (дата звернення: 01.11.2025).
6. Ситник В. О. Стратегії доступу до контенту у українських цифрових книгарнях. *Обрії друкарства*. 2023. № 2 (14). С. 243–254. DOI: [https://doi.org/10.20535/2522-1078.2023.2\(14\).2954077](https://doi.org/10.20535/2522-1078.2023.2(14).2954077) (дата звернення: 01.11.2025).
7. Ukrainian Book Institute, Livres Canada Books. The Ukrainian Book Market: Prospects and Opportunities. Ottawa, 2021. URL: <https://ubi.org.ua/uk/activity/doslidzhennya/doslidzhennya-2021> (дата звернення: 01.11.2025).
8. Війна і книжки: Український інститут книги презентував дослідження впливу повномасштабного вторгнення на читання українців. URL: <https://ubi.org.ua/uk/news/kategoriya-2/viyna-i-knizhki-ukra-nskiy-institut-knigi-prezentuvav-doslidzhennya-vplyvu-povnomasshtabnogo-vtorgnennya-na-chitannya-ukra-nci> (дата звернення: 01.11.2025).
9. За рік кількість виданих в Україні книжок зменшилася вдвічі – Книжкова палата. URL: <https://chytomo.com/za-rik-kilkist-vydanykh-v-ukraini-knyzhok-zmenshyasia-vdvichi-knyzhkova-palata/> (дата звернення: 01.11.2025).
10. Книжкова палата України. URL: www.ukrbook.net (дата звернення: 01.11.2025)

REFERENCES:

1. Yezhyzhanska, T. S. (2023). Knyzhkovi vydavnytstva Ukrainy v umovakh permanentnoi kryzy [Book publishing in Ukraine under permanent crisis]. *Visnyk Knyzhkovoї Palaty – Bulletin of the Book Chamber*, (6), 29–35.
2. Sytnyk, V. (2023). Prodazh e-knyh ta audioknyh v Ukraini [Sales of e-books and audiobooks in Ukraine]. *Intehrovani Komunikatsii – Integrated Communications*, 1(15), 121–127. <https://doi.org/10.28925/2524-2644.2023.15163> (Accessed: 01.11.2025)
3. Vovk, N. S. (2023). Instrumenty popularizatsii vydavnychoho rynku v Ukraini: vplyv pandemii ta voiennykh dii [Tools for popularizing the publishing market in Ukraine: The impact of the pandemic and war actions]. *Informatsiia ta Suspilstvo – Information and Society*, 78–80.
4. Kvasko, A., & Sukhorukova, O. (2023). Stan ta tendentsii rozvytku vydavnycho-polihrafichnoi haluzi Ukrainy [The state and trends of the publishing and printing industry development in Ukraine]. *Ekonomika ta Suspil'stvo – Economy and Society*, 51.
5. Shayda, O., & Shayda, S. (2023, May 12). Eksportni perspektyvni vydavnychoi haluzi Ukrainy v umovakh viiny [Export prospects of the Ukrainian publishing industry under war conditions]. *Collection of Scientific Papers «SCIENTIA»*, 38–39. Retrieved from <https://previous.scientia.report/index.php/archive/article/view/957> (Accessed: 01.11.2025)
6. Sytnyk, V. O. (2023). Stratehii dostupu do kontentu v ukrainskykh tsyfrovyykh knyarniakh [Strategies for accessing content in Ukrainian digital bookstores]. *Obrii Drukarstva – Horizons of Printing*, 2(14), 243–254. [https://doi.org/10.20535/2522-1078.2023.2\(14\).2954077](https://doi.org/10.20535/2522-1078.2023.2(14).2954077) (Accessed: 01.11.2025)
7. Ukrainian Book Institute, & Livres Canada Books. (2021). The Ukrainian book market: Prospects and opportunities. Ottawa, Canada. Retrieved from <https://ubi.org.ua/uk/activity/doslidzhennya/doslidzhennya-2021> (Accessed: 01.11.2025)
8. Ukrainian Book Institute. (2023). Viyna i knyzhky: Ukrainskyi instytut knyhy prezentuvav doslidzhennya vplyvu povnomasshtabnogo vtorgnennya na chytannya ukraintsiv [War and books: The Ukrainian Book Institute presented a study on the impact of the full-scale invasion on the reading habits of Ukrainians]. Retrieved from <https://ubi.org.ua/uk/news/kategoriya-2/viyna-i-knizhki-ukra-nskiy-institut-knigi-prezentuvav-doslidzhennya-vplyvu-povnomasshtabnogo-vtorgnennya-na-chitannya-ukra-nci> (Accessed: 01.11.2025)
9. Knyzhkova palata. (2023). Za rik kil'kist vydanykh v Ukraini knyzhok zmenshyasia vdvichi [Over the year, the number of books published in Ukraine has halved – Book Chamber]. Retrieved from <https://chytomo.com/za-rik-kilkist-vydanykh-v-ukraini-knyzhok-zmenshyasia-vdvichi-knyzhkova-palata/> (Accessed: 01.11.2025)
10. Book Chamber of Ukraine. (2023). Retrieved from <http://www.ukrbook.net> (Accessed: 01.11.2025)